

InterMil-opdatering nr. 1

om folkeretten og krigen i Israel/Palæstina

Af Iben Yde, Marc Schack & Astrid Kjeldgaard-Pedersen

13. oktober 2023

InterMil-opdatering nr. 1 om folkeretten og krigen i Israel/Palæstina giver svar på følgende spørgsmål:

- **Hvad siger den humanitære folkeret om Hamas' raketangreb?**
- **Hvad siger den humanitære folkeret om Hamas' angreb på landjorden?**
- **Hvad siger den humanitære folkeret om Hamas' gidseltagning?**
- **Hvad siger den humanitære folkeret om Israels bombardementer i Gaza?**
- **Hvad siger den humanitære folkeret om Israels belejring af Gaza?**

Konflikten mellem Israel og Palæstina hører fra et historisk og politisk perspektiv til blandt de allersværeste. Også fra en folkeretlig synsvinkel rejser den meget vanskelige problemstillinger. Blandt de centrale og fortsat delvist uafklarede spørgsmål står Palæstinas status som stat, den retlige klassificering af forskellige landområder, og besættelsesmagters folkeretlige forpligtelser. Hamas' angreb på Israel lørdag den 7. oktober 2023 har ført til en voldsom og gruppevækkende eskalation af konflikten, som i første række gør det relevant at belyse mulige krænkelse af den humanitære folkeret. Begge parter skal efterleve de generelle regler om angreb i væbnet konflikt, herunder reglerne om distinktion, proportionalitet og forsigtighedsforanstaltninger. Det gælder, uanset om kamphandlingerne mellem Hamas og Israel retligt skal klassificeres som en international eller en ikke-international væbnet konflikt.

Hvad siger den humanitære folkeret om Hamas' raketangreb?

Tidligt om morgenen den 7. oktober påbegyndte Hamas et massivt raketangreb mod Israel. Medierne – og parterne selv – oplyser

løbende forskellige tal, men der er utvivlsomt tale om flere tusinder raketter. Mange af raketterne synes at ramme vilkårligt og/eller være rettet mod byområder med mange civile. Under tidligere angreb har Hamas' raketter været reelt umulige at målrette effektivt. Vi ved endnu ikke med sikkerhed, hvilke raketter Hamas benytter pt, men der er formentlig primært tale om de såkaldte 'Qassam'-raketter, som kan produceres af simple materialer i Gaza. Hamas' raketangreb kan derfor – afhængig af de konkrete omstændigheder – forstås som 'ikke-diskriminerende', idet de enten ikke er rettet mod lovlige militære mål eller gennemføres med våbentyper, der ikke effektivt kan rettes mod konkrete (militære) mål. At Hamas angiver civilbefolkningen og civile områder som sine erklærede mål bestyrker naturligvis, at raketangrebene udgør alvorlige brud på den humanitære folkeret og dermed krigsforbrydelser.

Hvad siger den humanitære folkeret om Hamas' angreb på landjorden?

Samtidig med raketangrebene den 7. oktober 2023 brød Hamas-medlemmer igennem de israelske sikkerhedsforanstaltninger og gennemførte angreb på landjorden mod civile i områderne omkring Gazastriben. Der rapporteres om civile tab på mere end 1000 personer. Videoer, vidneforklaringer, journalistisk dækning og myndighedsudtalelser viser tydeligt, at der har været tale om målrettede angreb på civilbefolkningen, herunder drab og mishandling af civile. Begge forhold udgør selvsagt alvorlige brud på den humanitære folkeret og en krigsforbrydelse.

Hvad siger den humanitære folkeret om Hamas' gidseltagning?

Hamas har i forbindelse med angrebet på landjorden bragt mere end 150 gidsler med tilbage til Gaza-striben. De fleste af gidslerne

er civile, men der menes også at være israelske soldater iblandt. Gidseltagning er altid ulovligt efter den humanitære folkeret og må ikke forveksles med lovlige tilbageholdelsessituationer under væbnede konflikter. Gidseltagning defineres af Internationalt Røde Kors som: "the seizure, detention or otherwise holding of a person (the hostage) accompanied by the threat to kill, injure or continue to detain that person in order to compel a third party to do or to abstain from doing any act as an explicit or implicit condition for the release, safety or well-being of the hostage". Der kan ikke være tvivl om, at Hamas' aktuelle gidseltagning falder inden for denne definition – ikke mindst da Hamas eksplicit har truet med at slå gidslerne ihjel i forbindelse med Israels offensiv i Gaza-striben. Det gælder helt åbenlyst for de civile, men omfatter også eventuelle soldater blandt gidslerne. Hamas' gidseltagning udgør et alvorligt brud på den humanitære folkeret og en krigsforbrydelse.

Hvad siger den humanitære folkeret om Israels bombardementer i Gaza?

Israel gennemfører i øjeblikket massive luftangreb på mål i Gaza. Mens denne operation løbende udvikler sig, fremgår det gennemgående af udtalelser fra den israelske regering og det israelske luftvåben, at der gennemføres angreb mod forskellige elementer af Hamas' operative infrastruktur, herunder personer, der tager direkte del i fjendtlighederne, bygninger, som anvendes til operative hovedkvarterer mv., tunneller, der anvendes til at smugle, transportere og skjule våben og personer, samt områder, hvorfra Hamas aflyrer raketter. Luftangrebene har dog allerede medført meget store ødelæggelser og tabstal blandt Gazas civilbefolkning. Mere konkret rapporteres bl.a. om, at paramedicinere fra det lokale palæstinensiske Røde Halvmåne-selskab (PRCS) og medarbejdere fra FN's agentur for palæstinensiske flygtninge i Mellemøsten (UNRWA) er blevet dræbt, ligesom Gazas sundhedsmyndigheder fortæller om angreb på skoler, hospitaler

og moskeer. Kravene til Israels igangværende angreb kan overordnet opdeles efter principperne om distinktion, proportionalitet og humanitet/militær nødvendighed. Distinktionsprincippet kræver, at angreb alene udføres mod lovlige militære mål, hvilket indebærer, at civile, der ikke tager del i fjendtlighederne, ikke må gøres til mål for angreb. Distinktionsprincippet indebærer desuden, at Israel skal minimere kollaterale skader gennem en række forsigtighedsforanstaltninger, når det er praktisk muligt. Det kan f.eks. handle om at vælge mål, våben og ammunitionstyper, som fører til mindst mulig civil skade uden at ofre den militære fordel, eller at vælge tidspunkter for angreb, som minimerer civiles tilstedeværelse. Ligeledes gælder en pligt til at udsende effektive advarsler forud for angreb, medmindre omstændighederne ikke tillader det. Proportionalitetsprincippet indebærer, at angreb ikke må gennemføres, hvis de forventes at medføre civile skader, der betydeligt overstiger den forventede militære fordel. Principperne om humanitet og militær nødvendighed indebærer endelig, at Israel alene må anvende lovlige krigsmidler og metoder. Der gælder således et generelt forbud mod at bruge våben og ammunitionstyper, der forårsager overflødig skade eller unødige lidelser, eller som (i sammenhængen) er ikke-diskriminerende. Israel må f.eks. ikke anvende klyngeammunition i Gaza, uanset at Israel ikke har ratificeret *Oslokonventionen om klyngeammunition*. De omfattende ødelæggelser og høje civile tabstal vil i sig selv uvægerligt føre til tvivl om Israels efterlevelse af krigens love. På den anden side forklarer Israel tabstallene med, at Hamas ulovligt anvender civilbefolkningen i Gaza som menneskelige skjolde. På dette tidspunkt i konflikten – og desværre nok også på længere sigt – vil det være yderst vanskeligt at vurdere holdbarheden af argumenterne på begge sider, da det kræver detaljeret viden om enkeltangreb. Det bør dog bemærkes, at en række menneskerettighedsorganisationer på baggrund af udførlige, konkrete analyser har vurderet, at Israel tidligere har brudt den humanitære folkeret under denne type operationer.

Hvad siger den humanitære folkeret om Israels belejring af Gaza?

Israels forsvarsminister, Yoav Galant, har beordret en "fuld belejring" af Gazastriben. Det indebærer, at alle – inklusive civile – i Gaza afskæres fra vand, mad og strøm både fra land, luft- og vandsiden. Som beskrevet i [InterMil-opdatering nr. 4 om folkeretten og krigen i Ukraine \(ku.dk\)](#), kan dette, hvis Israel opretholder situationen, meget vel være i strid med den humanitære folkeret. Belejring af byer eller områder er dog ikke som sådan en forbudt kampmetode. Det er i udgangspunktet lovligt for parterne i en væbnet konflikt f.eks. at omringe en by eller et område med henblik på at afskære den fra at modtage militære forsyninger og forstærkninger udefra og derved fremtvinge en overgivelse eller danne grundlag for at overtage kontrollen med områder. Det betyder imidlertid ikke, at enhver belejring er lovlig. Den humanitære folkeret indeholder en række regler, der begrænser adgangen til at etablere og opretholde belejringer: For det *første* er udsultning af civilbefolkningen forbudt, hvorfor det også er forbudt at belejre en by med dette specifikke formål. For det *andet* skal civilbefolkningen generelt beskyttes mod de farer, der opstår som følge af militære operationer. For det *tredje* skal parterne som følge af de to ovenstående regler tillade og fremme hurtig og uhindret passage af fødevarer, medicin, hjælpesforsyninger, udstyr samt personel, og civilbefolkningen skal i videst muligt omfang gives mulighed for at forlade den belejrede by. For det *fjerde* må bombardementer og artilleribeskydninger af byen, også under en belejring, kun rettes mod specifikke militære mål, ligesom ethvert angreb er omfattet af angrebsreglerne, jf. ovenfor. Det er vigtigt at være opmærksom på, at kravene om, at den belejrende part skal tillade og fremme uhindret passage af de nævnte basale fornødenheder, udelukkende gælder i forhold til civilbefolkningen og ikke modparten. Meget tyder på, at Israel i den aktuelle situation ikke har tænkt sig at leve op til sine forpligtelser over for civilbefolkningen i Gazastriben. Selv om belejringen har et lovligt militært formål, nemlig at tvinge Hamas til at frigive de israelske

gidsler, vil det være ulovligt – og formentlig udgøre en krigsforbrydelse – hvis Israel fortsat afviser enhver form for adgang til nødhjælpsforsyninger, når mad, drikkevand og brændstof til vital elektricitetsproduktion i Gaza løber tør. Det er væsentligt for vurderingen, om nødhjælpsforsyninger kan bringes frem via Gazas grænse til Ægypten. Men det er vigtigt at bemærke, at denne muligheds eksistens ikke i sig selv fritager Israel for sine forpligtelser over for civilbefolkningen i Gaza.

Om InterMil-opdateringerne:

I forbindelse med situationen i Israel/Palæstina udsender InterMil-projektets forskere løbende opdateringer. Her præsenterer vi i kort form de folkeretlige problemstillinger, konflikten løbende rejser, og giver vores svar på, hvordan de skal løses. Vi adresserer både temaer, som har været rejst i medierne, og temaer, som er ligger i forlængelse af vores forskning.

Om InterMil:

InterMil gennemfører praksisnær juridisk forskning og forskningsbaseret myndighedsbetjening inden for militære studier. InterMil-projektet er etableret ved en aftale mellem Det Juridiske Fakultet (i samarbejde med Forsvarsakademiet) og Center for Militære Studier på Københavns Universitet som et led i implementeringen af forsvarsforliget 2018-2023, hvori forligskredsen har udtrykt ønske om "øget fokus på de folkeretlige udfordringer forbundet med bl.a. deltagelse i internationale operationer, cyber, droner og højteknologiske og elektroniske kampmidler".

Læs mere om InterMil her:

<https://jura.ku.dk/icourts/research/intermil/>

Kontakt os

Astrid Kjeldgaard-Pedersen, professor
(astrid.kjeldgaard-pedersen@jur.ku.dk)
Cornelius Wiesener, adjunkt (cornelius.wiesener@jur.ku.dk)
Marc Schack, lektor (marc.schack@jur.ku.dk)
Iben Yde, adjunkt (ibyd@fak.dk)